

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник частини радіаційного,
хімічного, біологічного захисту та
проведення аварійно-рятувальних робіт
Мобільного рятувального центру швидкого
реагування Державної служби України з
надзвичайних ситуацій
капітан служби цивільного захисту
Олексій ЙОСИПЕНКО
« ____ » _____ 2024 року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

**проведення практичного заняття з спеціальної підготовки
спеціалістів радіаційного, хімічного та біологічного захисту.**

**Частина радіаційного, хімічного, біологічного захисту та проведення аварійно-рятувальних
робіт.**

Тема: Розгортання пункту МД до роботи.

Відпрацьовано вправу(и): Оперативне реагування особового складу на розгортання пункту МД,
одягання засобів індивідуального захисту, мобільне використання індивідуальних дозиметрів та
перевірка готовності особового складу до проведення спеціальної обробки.

Навчальна мета: Відпрацювати особовому складу розгортання пункту МД , вдосконалення
особовим складом умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань.

Час проведення: 6 годин

Місце проведення: Територія центру, полігон.

Навчально-матеріальне : Конспект, практичні заняття, індивідуальний дозиметр-RadEye Sprd-
STC, портативний прилад радіоізотопної ідентифікації IdentiFINDER 2

Нормативно-правові акти та література: справник сержанта РХБЗ, НРБУ-97 - Норми
радіаційної безпеки України 1997 р. (v0062282-97); НАКАЗ № 54 від 02.02.2005 ро
затвердження державних санітарних правил "Основні санітарні правила забезпечення радіаційної
безпеки України" { Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я N
2935 (z0098-21) від 17.12.2020 } Відповідно до Закону України "Про забезпечення санітарного
та епідемічного благополуччя населення" (4004-12)

Порядок проведення заняття

№ з/п	Питання, що відпрацьовуються	Стислий зміст	Методичні вказівки
1	Організаційні заходи	Шикування навчальної групи та перевірка зовнішнього вигляду. Оголошення теми і мети заняття. Інструктаж з правил безпеки праці	Час: 20 хв.
2	Перевірка знань	Питання для повторення: 1) Пропускна здатність МД? 2) Дезактивація це?	Час: 15 хв.
3	Відпрацювання практичної частини заняття	Стислий опис порядку відпрацювання	Час: 220 хв. Команди. Необхідні методичні пояснення
4	Підбиття підсумків	Надається оцінка рівню підготовленості особового складу. Зазначаються характерні помилки. Оголошуються оцінки. Надаються відповіді на запитання	Час: 15 хв.

Стислий опис порядку відпрацювання	Методичні вказівки
<p>ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОБРОБКИ</p> <p>В умовах використання противником ядерної та хімічної зброї особовий склад, озброєння, техніка, матеріальні засоби і місцевість можуть бути заражені радіоактивними та отруйними речовинами.</p> <p>Термін зараження радіоактивними речовинами зі зниженням до безпечних рівнів радіації зберігається протягом кількох діб а в холодну пору року - до кількох тижнів.</p> <p>Предмети речового майна і техніка заражені парами ОР, особливо типу зарін, небезпечні до випарювання з них ОР.</p> <p>Радіоактивні речовини заражують об'єкти головним чином зверху і лише частково проникають вглиб пористих матеріалів. Отруйні речовини швидко проникають у пористі матеріали (дерево, шкіра, тканини та ін.) і просочуються в лакофарбовані покриття та гуму. Непористі матеріали) скло, непофарбований метал та інші заражуються тільки зверху.</p> <p>Для забезпечення боєздатності військ в умовах використання супротивником зброї масового знищення необхідно проведення спеціального оброблення.</p> <p>Заходи та види спеціальної обробки.</p> <p>Спеціальна обробка військ є одним із найважливіших заходів щодо ліквідації наслідків застосування противником зброї масового знищення і проводиться з метою не допустити ураження особового складу, що підпав під зараження РР і ОР. Воно складається із санітарної обробки особового складу, дегазації, дезактивації і дезінфекції місцевості та оборонних споруд, озброєння, техніки, обмундирування, взуття, спорядження, індивідуальних засобів захисту, медичного майна.</p> <p>Санітарне оброблення полягає у видаленні з особового складу радіоактивних отруюючих речовин чи їх знешкодженні, видаленні та знешкодженні бактеріальних засобів.</p> <p>Дегазацією зветься знезараження заражених об'єктів шляхом руйнування (нейтралізації) чи видалення отруйних речовин.</p>	

Дезактивація — усунення радіоактивних речовин із заражених поверхонь до величин, безпечних для людини.

Дезінфекцією називається знищення патогенних мікроорганізмів і токсинів з заражених об'єктів.

Залежно від обставин, наявності часу і існуючих засобів спеціальна обробка може виконуватись у повному обсязі або частково і відповідно поділяється на повну і часткову.

Часткова спеціальна обробка включає:

- часткову спеціальну обробку особового складу;
- часткову дезактивацію, дегазацію та дезінфекцію озброєння і техніки.

Повна спеціальна обробка включає:

- повну санітарну обробку особового складу;
- повну дезактивацію, дегазацію та дезінфекцію озброєння, техніки.

Дегазація. Розрізняють два види дегазації: природну (пасивну) та штучну (активну). Природна – відбувається без участі людини (випаровування, гідроліз вологою та ін.). Швидкість її залежить від метеорологічних умов, стійкості ОР, щільності зараження. Штучна – проводиться із застосуванням спеціальних засобів.

Існує декілька способів дегазації:

- механічні - видалення та ізоляція (закидання землею і т.ін.);
- фізичні - видалення за допомогою розчинів, розчинників, сорбентів;
- хімічні - більш досконалі та надійні, за допомогою дегазуючих речовин;
- змішані.

Дегазуючі речовини та розчини. Залежно від механізму знешкоджуючої дії поділяються на окислювально-хлоруючі речовини (хлорне вапно, ДТСГК, хлорамін і т. ін.) та речовини лужного характеру, які вступають в обмінні реакції та прискорюють гідроліз ОР.

Для дегазації застосовуються розчини та рецептури стандартного складу:

- розчин №1 (2% р-н діхлораміну в діхлоретані);
- розчин №2 ащ (водний розчин 2% NaOH, 5% моноетаноламіна, 25% р-н аміаку);
- розчин №2 бщ (10% NaOH, 25% моноетаноламін);
- дегазуючі рецептури РД-2, РДА;
- водні розчини (суспензії, кашки) гіпохлоридів кальцію - ДТСГК, НГК, ГКС щ (слаболужний).

При відсутності табельних розчинів можуть бути використані водні розчини порошку СФ-2У (0,3%), органічні розчинники, які сприяють швидкому змиву ОР.

Розчини для дегазації отруйних речовин приведені в табл. 1.

Таблиця 1

Види ОР та розчини їх дегазації

Отруйні речовини	Дегазуючі речовини та розчини, розчинники	
	Табельні	Допоміжні
V-гази та іприти	ПП-8(9), N1, РД, РД-2, ІДП-1, СН-50, суспензія ДТС	Гаряча мильна вода, ОФ-2У, діхлоретан, трихлоретилен, спирт, бензин, гас, дизельне паливо
Зоман, зарин	ПП-8(9), ІДП-1, 2-бш (аш), РД, РД-2, СН-50, суспензія ДТС-ГК	Гаряча мильна вода, СФ-2У, NaOH - водний розчин, діхлоретан, спирт, бензин, гас, диз. паливо
Люїзит	ПП-8(9), ІДП-1, N1, РД, РД-2, СН-50, суспензія ДТС-	Гаряча мильна вода, СФ-2У, аміачна вода, водний р-н NaOH, діхлоретан, трихлоретилен, спирт, бензин, гас, дизельне

	ГК	паливо		
Адамсит	ІПП-8(9), ІДП-1, РД, РД-2, СН-50, суспензія ДТС-ГК	Гаряча вода		
Хлорацетофенон	ІПП-8(9), СФ-2У, СН-50 суспензія ДТС-ГК	5% р-н бісульфата Na, гаряча мильна вода, діхлоретан, трихлоретилен, спирт, бензин, гас, дизельне паливо		
СІ-ЕС, СІ-Ар.	ІПП-8(9), ІДП-1, 2-бщ (аш), РД-1, РД, СН-50, суспензія ДТС-ГК	Гаряча вода, СФ-2У, аміачна вода, водний р-н NaOH, діхлоретан, трихлоретилен, спирт, бензин, гас, дизельне паливо		
В-Z	ІПП-8(9), ІДП-1, N1, 2-бщ (аш), РД, РД-2, СН-50, суспензія ДТС-ГК	Гаряча мильна вода, СФ-2У, аміачна вода, водний р-н NaOH, діхлоретан, трихлоретилен, спирт, бензин, гас, дизельне паливо		
Дифосген хлорпікрин	ІПП-8(9), ІДП-1, РД, РД-2, 2-бщ (аш)	Гаряча мильна вода		

Методичну розробку підготував:

Заступник начальника частини – начальник
хіміко-радіологічної лабораторії
капітан служби цивільного захисту

Олександр ЛЮБИЧ

« ____ » _____ 2024 року